

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Затверджено

Вченою радою Інженерного
навчально-наукового інституту
ім. Ю.М. Потебні

Протокол № 1 від 28.08.2023

Голова ради Метеленко Н.Г.

Затверджено

Вченою Радою ЗНУ

Протокол № 1 від 28.08.2023

В.о. ректора М.О. Фролов

ПРОГРАМА

АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітня програма Економіка підприємства та управління бізнесом

Форма здобуття освіти: денна, заочна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестаційний екзамен є формою атестації та підсумком освітньої діяльності з підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістра відповідно вимог стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність та освітньо-професійної програми «Економіка підприємства та управління бізнесом».

Атестація здійснюється на підставі оцінювання якості засвоєння змісту освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Економіка підприємства та управління бізнесом» та рівня досягнення програмних результатів навчання, сформованості програмних компетентностей магістра з підприємництва та торгівлі.

У процесі атестації визначається рівень здатності здобувачів ступеня вищої освіти магістра розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми з питань професійної діяльності управління.

Структура атестаційного екзамену

З метою забезпечення повної та ґрунтовної оцінки якісного рівня науково-теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти програмою атестаційного екзамену зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства та управління бізнесом» для магістерського рівня вищої освіти, передбачені наступні освітні компоненти з циклів професійної підготовки спеціальності та професійної підготовки освітньої програми, такі як:

Підприємництво в економічному розвитку суспільства
 Стратегічне управління бізнесом
 Управління потенціалом підприємницьких структур
 Економічна діагностика в підприємстві
 Публічні закупівлі та електронна торгівля

Оцінювання рівня професійних знань, умінь та навичок здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, ступеня сформованості їх професійних компетентностей передбачає необхідність демонстрації таких програмних результатів навчання передбачених стандартом спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та освітньо-професійною програмою «Економіка підприємства та управління бізнесом» другого (магістерського) рівня вищої освіти:

- вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності;
- визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення;
- вміти розробляти заходи матеріального і морального заохочення та застосовувати інші інструменти мотивування персоналу й партнерів для досягнення поставленої мети;
- застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп;
- вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- вміти розробляти та впроваджувати заходи для забезпечення якості виконуваних робіт і визначати їх ефективність.
- визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;

- оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних та/або біржових структурах, і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень;
- розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності;
- вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків;
- впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну економічну інформацію, розраховувати показники, що характеризують ефективність діяльності суб'єктів господарювання;
- застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти для генерації управлінських рішень.

Етапи та порядок проведення атестаційного екзамену:

Екзаменаційний білет атестаційного екзамену складається з таких контрольних заходів: тест, теоретичне питання, задача. Атестаційний екзамен проводиться у дистанційному форматі за допомогою платформи Zoom та системи СЕЗН ЗНУ Moodle.

1. Відповідальна особа від атестаційної комісії створює Zoom-конференцію, до якої приєднуються здобувачі освітньо-професійної програми «Економіка підприємства та управління бізнесом» другого (магістерського) рівня вищої освіти, яких допущено до підсумкової атестації наказом ректора ЗНУ. Кожен здобувач ідентифікується згідно зі списком допущених осіб, наданих деканатом ІННІ ім. Ю.М. Потебні.

2. Після ідентифікації здобувач, використовуючи свій логін і пароль, входить у систему СЕЗН ЗНУ Moodle та обирає у вкладці «Мої курси» свій атестаційний екзамен (уважно, звертаючи увагу на шифр спеціальності та освітню програму).

3. Голова (або його заступник) атестаційної комісії організує прилюдний вибір здобувачами індивідуальних варіантів завдань атестаційного екзамену.

4. Відкривши вкладку «Атестаційний екзамен», здобувач:

- *на першому етапі* вибирає позицію «Атестаційний тест» та у регламентному порядку проходить його. Кожен тест є індивідуальним і містить 20 тестових завдань, які відбираються з бази тестів випадково. На тест виділяється 1 спроба. Після проходження тесту необхідно завершити спробу та перейти до стартової сторінки атестаційного екзамену;

- *на другому етапі* вибирає позицію «Теоретичні питання», що передбачає письмову відповідь на 1 теоретичне запитання згідно з індивідуальним варіантом. Відповідь на теоретичне запитання здобувач оформлює письмово у вигляді текстового файлу (фото рукописного варіанту або друкований варіант на вибір здобувача), який здає на перевірку, прикріпивши цей файл до системи СЕЗН ЗНУ Moodle на сторінці атестаційного екзамену;

- *на третьому етапі* вибирає позицію «Задачі», що передбачає письмове розв'язання 1 задачі (вирішення ситуаційного завдання) згідно з індивідуальним варіантом. Здобувач оформлює розв'язок задачі письмово у вигляді текстового файлу та додає (за необхідності) скріншоти розрахунків, зроблені в Excel або іншому цифровому додатку (фото рукописного варіанту або друкований варіант на вибір здобувача), який здає на перевірку, прикріпивши цей файл до системи СЕЗН ЗНУ Moodle на сторінці атестаційного екзамену.

5. Після завершення ієрархічної етапності атестаційного екзамену здобувач очікує

2 години та отримує екзаменаційну оцінку у журнал системи СЕЗН ЗНУ Moodle з можливістю її дублювання через месенджери, зокрема Viber і Telegram.

II. Критерії оцінювання

Оцінка за атестаційний екзамен визначається як проста сума балів, отриманих за відповіді на всі завдання: тест, теоретичне питання, задача. Знання та вміння студентів перевіряються з кожного завдання окремо та оцінюються в балах. Одержаний бал означає рівень відповідної підготовки.

Максимально можлива оцінка, яку може набрати здобувач за всі завдання дорівнює 100 балам.

Оцінювання знань здобувачів під час контролю відбувається на підставі таких критеріїв:

Критерії оцінювання тестових завдань. Відповідь на тестові питання оцінюється в балах у діапазоні 0-40: кожне з двадцяти тестових завдань має тільки один варіант правильної відповіді; кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 2 (два) бали, неправильна відповідь - 0 (нуль) балів; береться підсумок з отриманих балів за всі тестові питання.

Критерії оцінювання теоретичного питання. Відповідь на теоретичне запитання оцінюється в балах у діапазоні 0-20 з урахуванням таких вимог:

– високий рівень (18-20 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: повною мірою засвоїв увесь програмний матеріал, показав знання не лише основної, але й додаткової літератури, використовує знання з суміжних галузевих дисциплін, наявність у відповіді обґрунтованих узагальнюючих висновків, наведено приклади та власні міркування у контексті запитання;

– достатній рівень (15-17 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: має високий рівень знань і навичок; відповідь викладено достатньо повно та логічно, наявність достатньо обґрунтованих висновків з елементами самостійності, але містить деякі неточності або пропуски в неосновних питаннях; можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять;

– задовільний рівень (10-14 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: загалом розбирається у матеріалі, але письмова відповідь є неповною, теоретично неглибокою, містить певну кількість неточностей, робить помилки при формулюванні понять, відчуває труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів; висновки зроблено, але поверхнево та формально; виконання завдання в цілому задовольняє мінімальним вимогам;

– незадовільний рівень (0-9 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: загалом розбирається у матеріалі, але не знає значної частини програмного матеріалу; допускає суттєві помилки при висвітленні категоріально-понятійного апарату; письмова відповідь більше ніж на 30% є невірною або не по суті; висновки відсутні; мінімальні вимоги не виконано.

Критерії оцінки розв'язання практичного завдання. Відповідь на завдання задачі передбачає вирішення ситуаційних завдань та оцінюється в балах у діапазоні 0-40 з урахуванням таких вимог:

– високий рівень (36-40 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: повною мірою засвоїв увесь програмний матеріал, показав знання не лише основної, але й додаткової літератури; одержано правильні відповіді в задачі; відмінне виконання практичних завдань із застосуванням раціональних методів їх розв'язання, незначна кількість несуттєвих помилок; наявність обґрунтованих висновків;

– достатній рівень (30-35 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: має високий рівень знань і навичок; одержано правильні відповіді в задачі; письмову відповідь з розв'язку задачі викладено достатньо повно та логічно, вище середнього рівня, але містить деякі неточності, кілька помилок або пропуски в неосновних питаннях;

наявність достатньо обґрунтованих висновків;

– задовільний рівень (20-29 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: загалом розбирається у матеріалі; одержано частково правильні відповіді в задачі, але письмова відповідь є неповною, теоретично неглибокою, містить певну кількість неточностей; висновки зроблено, але поверхнево та формально; виконання завдання в цілому задовольняє мінімальним критеріям;

– незадовільний рівень (0-19 балів) здобувач отримує, виявивши такі знання та вміння: загалом розбирається у матеріалі, але не знає значної частини програмного матеріалу; відповіді в задачі не отримано або отримано повністю не вірно; допускає суттєві помилки при висвітленні категоріальнопонятійного апарату; письмова відповідь більше ніж на 30% є невірною; висновки відсутні; мінімальні вимоги не виконано.

Загальне оцінювання результатів атестаційного екзамену

Оцінка атестаційного екзамену виставляється за національною та європейськими шкалами за такою системою:

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
		Екзамен
A	90-100 (відмінно)	5 (відмінно)
B	85-89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75-84 (добре)	
D	70-74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60-69 (достатньо)	
FX/F	35-59/1-34 (незадовільно)	2 (незадовільно)

III. Зміст атестаційного екзамену

1. Економічна діагностика в підприємстві

1.1. Діагностика конкурентного середовища підприємства

Сутність економічної діагностики, її напрямки та завдання. Послідовність проведення економічної діагностики, її види. Методичний апарат та інструментарій економічної діагностики. Джерела інформації для проведення економічної діагностики. Зміст діагностики конкурентного середовища підприємства. Ситуаційний аналіз підприємства, його завдання та складові елементи. Діагностика стратегічної позиції підприємства. Аналіз сегментів ринку.

1.2. Діагностика конкурентоспроможності підприємства

Конкурентоспроможність підприємства: сутність, проблеми визначення й оцінки. Конкурентний статус підприємства, його оцінка. Аналітична оцінка конкурентоспроможності підприємства на ринку. SWOT – аналіз підприємства. Особливості PIMS-аналізу для визначення конкурентної стратегії підприємства на ринку.

1.3. Оцінка конкурентоспроможності продукції

Конкурентоспроможність продукції: сутність і особливості оцінки. Фактори впливу на конкурентоспроможність продукції підприємства. Методологічні засади оцінки конкурентоспроможності продукції. Процедура оцінки конкурентоспроможності промислової продукції. Оцінка конкурентоспроможності перспективних виробів. Розрахунок зваженого показника корисного ефекту продукції певного виду. Напрямки підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства.

1.4. Діагностика майна і ринкова ціна підприємства

Підприємство як майновий комплекс. Види оціночної вартості. Економічні принципи оцінки вартості майна підприємства. Методи оцінки вартості підприємства. Діагностична матриця можливих ситуацій та управлінських висновків щодо застосування різних методів оцінки вартості підприємства.

1.5. Діагностика виробничого потенціалу підприємства

Сутність потенціалу підприємства. Методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства. Роль виробничо-господарського аналізу в процесі проведення оцінки потенціалу підприємства. Діагностика використання основних засобів підприємства. Оцінка використання матеріальних ресурсів. Аналіз використання трудових ресурсів.

1.6. Управлінська діагностика

Сутність управлінської діагностики та основні методичні підходи до її проведення. Напрямки управлінського діагностування. Роль інформаційних систем управління підприємством в управлінській діагностиці. Критерії і показники, що використовуються для діагностики системи управління на підприємстві.

1.7. Фінансова діагностика

Фінансова діагностика, її суть та необхідність проведення. Джерела інформації для проведення фінансової діагностики. Фінансово-економічний аналіз (ФЕА) підприємства як інструмент для здійснення фінансової діагностики. Методики аналізу фінансової звітності при проведенні ФЕА. Діагностика фінансових результатів підприємства. Аналіз руху грошових коштів. Діагностика фінансового стану підприємства.

1.8. Діагностика економічної безпеки та культури підприємства

Поняття та цілі економічної безпеки. Структурні елементи і схема організації економічної безпеки. Аналітична оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Визначення поточного та перспективного стану функціонування підприємства та його партнерів для прийняття управлінських рішень. Економічна культура підприємства, її суть та функції. Характеристика основних моделей економічної культури підприємства. Сутнісна характеристика елементів економічної культури. Різновиди культурологічної діагностики.

2. Стратегічне управління бізнесом

2.1 Концептуальні засади теорії стратегічного управління бізнесом

Передумови розвитку теорії стратегічного управління. Концепція стратегічного управління. Предмет та об'єкт стратегічного управління бізнесом. Методологія стратегічного управління бізнесом. Стратегічні рішення на підприємствах та фактори впливу на їх прийняття. Ключові гіпотези стратегічного управління: випадковості; залежності від зовнішнього середовища; відповідності; стратегії, здібності та діяльності; багатоелементності; збалансованості. Задачі стратегічного управління. Порівняльний аналіз стратегічного управління з іншими науковими підходами до управління підприємствами. Моделі стратегічного управління. Імовірні вигоди від застосування стратегічного управління в практичній діяльності підприємств. Досвід та проблеми використання теорії стратегічного управління в процесі розвитку українських підприємств в ринкових умовах господарювання.

2.2 Види стратегічного управління

Управління на основі контролю за виконанням завдань. Управління на основі екстраполяції. Управління на основі передбачення змін. Управління на основі гнучких негайних рішень. Зміст загального процесу стратегічного управління сучасним підприємством.

2.3 Етапи стратегічного управління та особливості формування стратегії підприємства

Основні етапи стратегічного управління: стратегічне планування, стратегічний аналіз; стратегічний вибір; реалізація стратегії. Місія підприємства та правила її

формулювання в процесі стратегічного управління підприємством. Значення місії для підприємства з орієнтацією на стратегічний розвиток. Класифікація стратегічних цілей. Формування системи стратегічних цілей і завдань. Побудова дерева стратегічних цілей. Визначення факторів, що впливають на вибір стратегічних цілей. Альтернативні підходи стратегічних шкіл до формування стратегії підприємства. Сутність та принципи планування стратегій.

2.4 Сутність стратегічного планування

Основні підходи до формулювання стратегій. Мета та принципи стратегічного планування. Бар'єри стратегічного планування та способи їх подолання. Моделі стратегічного планування. Зміст і структура стратегічного плану. Стратегічні плани, проекти та програми. Система стратегічних, поточних та оперативних планів організації. Забезпечення виконання стратегічних планів, проектів та програм.

2.5 Рівні стратегічних рішень та типологія стратегій підприємства

Корпоративний, діловий, функціональний та операційний рівні стратегічних рішень. Характерні риси стратегій підприємства. Загальна типологія стратегій. Стратегії скорочення (стратегія скорочення частини компанії, стратегія скорочення витрат). Стратегії диверсифікованого зростання (стратегія центральної диверсифікованості, стратегія горизонтальної диверсифікованості, стратегія конгломеративної диверсифікованості). Стратегії інтегрованого зростання (стратегія зворотної вертикальної інтеграції, стратегія прямої вертикальної інтеграції). Стратегія концентрованого зростання (стратегія посилення позиції на ринку, стратегія розвитку ринку, стратегія розвитку продукту). Стратегії управління ресурсами підприємства (ресурсозабезпечення та ресурсозбереження) та особливості їх вибору. Виробнича стратегія підприємства та її класифікація. Маркетингова стратегія та її субстратегії (ринкова, товарна, якості, ціни, просування, збуту). Стратегії управління персоналом. Стратегії наукових досліджень та розробок.

2.6 Портфельні стратегії та управління стратегічною позицією підприємства

Стратегічна сегментація ринку в процесі управління стратегічною позицією підприємства. Стратегічна позиція підприємства та стратегічні зони господарювання: поняття та характеристика. Ключові фактори успіху стратегічних зон господарювання: види та характеристика (ключові фактори успіху (КФУ) та їх складові, поняття стратегічного центру господарювання, стратегічна гнучкість та синергізм. Стратегічний набір підприємства та вимоги до його формування (трактування поняття «стратегічний набір», вимоги до «стратегічного набору», характеристика «стратегічного набору», склад «стратегічного набору»)

2.7 Стратегічний аналіз зовнішнього середовища підприємства

Сутність та об'єкти стратегічного аналізу в процесі прийняття стратегічних рішень. Специфіка загального, галузевого, операційного та внутрішнього середовища підприємства. Типи зовнішнього середовища підприємства: змінне або нестабільне; вороже; різноманітне; технічно складне. Фактори впливу на нестабільність зовнішнього середовища. Особливості стратегічного аналізу середовища підприємств виробничої та невиробничої сфер діяльності. Методи та моделі для проведення стратегічної діагностики середовища підприємства. Наукові підходи до визначення ступеня нестабільності зовнішнього середовища. Ризики ринкового середовища та їх роль у стратегічному управлінні підприємством. Методи та показники оцінювання ризиків ринкового середовища підприємства. Стратегічний аналіз галузевого середовища підприємства. Особливості галузевого розвитку у часі. Модель життєвого циклу у галузі. Визначення ключових факторів успіху (КФУ) підприємства залежно від специфіки галузевого середовища.

2.8 Портфельний аналіз та особливості бенчмаркінгу

Господарський портфель. Особливості портфельного аналізу. Стратегічна бізнес

одиниця. Основні кроки проведення аналізу портфеля бізнесу. Відомі інструменти портфельного аналізу. Використання матриць І. Ансоффа, BCG, GE/McKinsey, DPM, A.D. Little, Хассі, Томпсона та Стрікланда.

2.9 Стратегічний потенціал підприємства та формування його конкурентних переваг

Поняття «стратегічний потенціал підприємства». Елементи стратегічного потенціалу підприємства та фактори впливу на його формування і розвиток. Методи та показники оцінювання стратегічного потенціалу підприємства. Розриви між стратегічними цілями та потенціалом підприємства. Особливості управління стратегічним потенціалом підприємств різних сфер економічної діяльності. Сутність, класифікація та основні характеристики конкурентних переваг підприємства. Ресурси та компетенції як носії конкурентних переваг підприємства. Характеристика ключових компетенцій підприємства та методи їх ідентифікації. Основні способи (механізми) ре конфігурації компетенцій підприємства. Організаційні здатності як необхідна база розвитку ресурсів та компетенцій підприємства. Рутини, їх місце в організаційних процесах та способи трансформації. Технології формування та розвитку конкурентних переваг підприємства. Концепція ланцюга формування вартості (цінностей). Вплив змін у стратегічному потенціалі підприємства на розвиток та зміцнення його конкурентних переваг на ринку.

2.10 Аналіз конкурентного середовища.

Підходи до трактування дефініції «конкурентне середовище». Рівні здійснення конкурентних відносин. Принципи формування, функціонування і розвитку конкурентного середовища. Чинників, які впливають на силу конкурентної боротьби. Етапність процедури оцінювання конкурентоспроможності галузі. Методи, оцінки галузевої конкурентоспроможності та конкурентоспроможності підприємства: переваги, недоліки і можливості застосування. Приклади ключових факторів успіху підприємств за сферами їх визначення для різних галузей економіки. Зміст моделі М. Портера «5 сил конкуренції». Генезис основних концепцій і поглядів щодо формування конкурентних переваг країни на світовому ринку. Сутність теорії конкурентних переваг М. Портера. Методологія побудови найбільш розповсюджених методик визначення чинників конкурентних переваг національних економік, їх недоліки і переваги.

2.11 Організаційне та фінансово-економічне забезпечення стратегічного управління бізнесом

Основні характеристики організаційного забезпечення стратегічного управління (ОЗ СУ). Стратегія і структура: характеристика взаємозв'язку. Характеристика ОСУ стратегічного типу. Концептуальні основи формування ОСУ стратегічного типу. Етапи формування ОСУ стратегічного типу. Фінансово-економічний механізм забезпечення стратегічного управління (ФЕЗ СУ). Роль фінансово-економічного забезпечення (ФЕЗ) у стратегічному управлінні. Варіанти побудови фінансово-економічного забезпечення стратегічного управління ФЕЗ. Поточне та стратегічне бюджетування. Економічні відносини між окремими підрозділами організації.

2.12 Соціально-психологічне та інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління бізнесом

Характеристика системи соціально-психологічного упровадження стратегічних змін. Аналіз «поля сил» як основа для забезпечення стратегічного організаційного розвитку. Управління стратегічними змінами в організації. Система мотивації в стратегічному управлінні та формування стратегічної поведінки. Сутність стратегічної інформації. Інформаційна система стратегічного управління. Облік і контроль у системі стратегічного управління. Аналіз у системі стратегічного управління.

3. Управління потенціалом підприємницьких структур

3.1 Сутнісна характеристика потенціалу підприємницьких структур

Термін «потенціал» його походження та економічне трактування. Види потенціалу

підприємницьких структур, його складові та сучасні трактування. Ресурсний потенціал підприємницьких структур, його економічна сутність та особливості. Виробничий потенціал підприємницьких структур, його економічна сутність та особливості. Економічний потенціал підприємницьких структур, його економічна сутність та особливості. Сукупний потенціал підприємницьких структур та його складові.

3.2 Формування потенціалу підприємницьких структур: поняття і загальна модель

Поняття системи. Потенціал підприємницьких структур як економічна система. Системоутворюючі характеристики потенціалу підприємницьких структур. Властивості потенціалу як економічної системи. Цілісність потенціалу. Взаємодія і взаємозв'язок елементів потенціалу. Складність потенціалу. Комунікативність та ієрархічність потенціалу. Альтернативність форм існування потенціалу. Пріоритет якості. Здатність до розвитку та потужність потенціалу. Процес формування потенціалу підприємницьких структур. Підходи до формування потенціалу підприємницьких структур Системний підхід. Маркетинговий підхід. Функціональний підхід. Відтворювальний підхід. Інноваційний підхід. Нормативний підхід. Комплексний, інтеграційний та динамічний підходи. Оптимізаційний, структурний та ситуативний підходи. Адміністративний та поведінковий підхід до формування потенціалу підприємницьких структур. Фактори формування потенціалу підприємницьких структур. Зовнішні фактори формування потенціалу. Внутрішні фактори формування потенціалу. Передумови формування потенціалу підприємницьких структур. Матеріальна основа потенціалу підприємницьких структур. Рівні потенціалу підприємницьких структур. Структурна модель формування потенціалу підприємницьких структур.

3.3 Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємницьких структур

Об'єктивна необхідність оцінки потенціалу підприємницьких структур. Концепція вартісної оцінки потенціалу підприємницьких структур. Підприємство як товар і об'єкт оцінки. Підприємство як об'єкт ринкових угод. Українські особливості та практика оцінки підприємств. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». Обов'язкові випадки проведення оцінки. Інші випадки і цілі проведення оцінки підприємств. Поняття вартості та її сутність.

3.4 Вартість та її види

Види вартості та їх ознаки. Поняття ринкової вартості. Неринкові види вартості. Види вартості за цілями оцінки. Вартість залежно від характеру аналога. Вартість за принципами бухгалтерського обліку. Види вартості залежно від перспектив розвитку підприємницьких структур. Принципи оцінки потенціалу підприємницьких структур. Принципи оцінки пов'язані з уявленням власника про майно. Принципи оцінки пов'язані з експлуатацією майна. Принципи оцінки пов'язані з ринковим середовищем. Принцип найбільш ефективного використання об'єкту оцінки.

3.5 Теорія зміни вартості грошей у часі та її вплив на вартість потенціалу

Теорія зміни вартості грошей у часі та її вплив на вартість потенціалу. Грошові потоки та їх часова оцінка. Стандартні функції складного процента. Майбутня вартість одиниці. Поточна вартість одиниці. Поточна вартість аннуїтету. Види аннуїтету. Періодичний внесок на погашення позики. Майбутня вартість аннуїтету. Періодичний внесок до фонду нагромадження.

3.6 Методичний підхід до оцінювання потенціалу підприємницьких структур

Загальні методичні підходи до оцінки потенціалу підприємницьких структур. Доходний підхід, його сутність та методи. Метод капіталізації та його сутність. Метод дисконтованих грошових потоків та його сутність. Порівняльний підхід, його сутність та методи. Метод ринку капіталу та його сутність. Метод операцій та його сутність. Метод галузевих коефіцієнтів та його сутність. Витратний (майновий) підхід, його сутність та методи. Метод чистих активів та його сутність. Метод ліквідаційної вартості та його

сутність. Джерела інформації для оцінки потенціалу підприємницьких структур. Державне регулювання оціночної діяльності в Україні. Нормативна база оціночної діяльності в Україні. Міжнародні організації та стандарти оціночної діяльності. Класифікація інформації для оцінки. Інформація за джерелами виникнення. Інформація за функціями управління. Інформація за часовим аспектом. Вимоги до оціночної інформації.

3.7 Трудовий потенціал та оцінка бізнесу

Кадровий потенціал підприємницьких структур та його сутність. Складові кадрового потенціалу підприємницьких структур. Особливості кадрового потенціалу. Кількісні показники опису кадрового потенціалу. Якісні показники опису кадрового потенціалу. Індивідуально-кваліфікаційний потенціал працівника та його характеристики. Зміни величини кадрового потенціалу. Особливості опису кадрового потенціалу підприємницьких структур. Вартісна оцінка кадрового потенціалу та її цілі. Витратний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Доходний підхід до оцінки кадрового потенціалу та особливості його застосування. Метод оцінки кадрового потенціалу за В. Алавердяном. Кадровий аудит та його сутність. Кваліфікаційне тестування. Експертна оцінка впливу кадрового потенціалу на вартість підприємницьких структур. Метод „асесмент – центру”. Ефективність використання кадрового потенціалу її сутність та підходи до визначення. Система критеріальних показників визначення ефективності кадрового потенціалу підприємницьких структур. Бальна оцінка соціально-психологічного клімату. Комплексний показник ефективності кадрового потенціалу підприємницьких структур.

3.8 Оцінка потенціалу підприємницьких структур як оцінка бізнесу

Оцінка бізнесу як цілісного майнового комплексу. Оцінка діючого підприємницьких структур. Доходний підхід до оцінки бізнесу. Витратний підхід до оцінки бізнесу. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу. Переваги та недоліки підходів до оцінки бізнесу. Методи доходного підходу до оцінки бізнесу та їх застосування. Методи засновані на прогнозах грошових потоків. Метод прямої капіталізації. Етапи застосування методів дисконтування грошових потоків. Коректування фінансових звітів. Прогнози грошових потоків. Оцінка за допомогою методів, заснованих на аналізі надприбутку. Метод економічної доданої вартості та його сутність. Метод Едвардса-Белла-Ольсона та його сутність. Особливості застосування порівняльного підходу до оцінки бізнесу. Вимоги до інформації та способи її отримання. Метод ринку капіталу та його методи. Метод угод та особливості його застосування. Метод галузевих коефіцієнтів та особливості його застосування. Цінові мультиплікатори та їх сутність. Інтервальні мультиплікатори. Моментні мультиплікатори. Коректування попередньої величини вартості. Майновий підхід до оцінки бізнесу та його особливості. Методи майнового підходу та особливості їх застосування. Метод вартості чистих активів та особливості його застосування. Корегування статей балансу. Нормалізація фінансової документації. Метод ліквідаційної вартості та особливості його застосування. Види ліквідаційної вартості. Оцінка упорядкованої ліквідаційної вартості. Оцінка примусової ліквідаційної вартості.

4. Підприємництво в економічному розвитку суспільства

4.1 Теоретичні аспекти підприємництва та бізнесу: основні поняття, розвиток малого бізнесу, особливості цифровізації

Поняття підприємництва та його визначення. Співвідношення понять «підприємництво» та «бізнес». Суб'єкти підприємницької діяльності. Види та організаційні форми підприємницької діяльності. Основні ознаки підприємництва та їх значення. Критерії віднесення підприємств до малих. Суб'єкти малого підприємництва та їх роль в економіці. Соціально-економічна роль сектору малого підприємництва. Фактори формування та розвитку сектору малого підприємництва. Фактори впливу цифровізації на підприємницьке середовище.

4.2 Підприємництво та його роль у національному та глобальному вимірі.

Роль підприємництва та малого бізнесу на ринку праці. Засади розвитку зайнятості безробітних через підприємництво. Економічна та соціальна сутність підприємництва для розвитку робочих місць та суспільства. Вплив підприємництва на легальний сектор економіки та зайнятість. Сучасний стан зайнятості молоді та механізми розвитку молодіжного підприємництва. Програми та заходи для підтримки підприємців в Україні. Вплив податкової системи на підприємництво та податкові стимули. Роль міжнародної торгівлі для підприємців та можливості співпраці з іноземними партнерами. Особливості підтримки підприємництва: досвід інших країн. Закордонний досвід у підтримці підприємництва та його вплив.

4.3 Інноваційне підприємництво та соціальне підприємництво як інструмент вирішення сучасних економічних проблем.

Інноваційне підприємництво: зміст та важливість. Інфраструктурна підтримка інноваційного підприємництва. Фінансування інноваційного підприємництва та роль венчурного капіталу. Стартапи як форма інноваційної підприємницької діяльності. Роль малого інноваційного підприємництва в модернізації економіки України. Сутність та еволюція соціального підприємництва. Суб'єкти соціального підприємництва та їх бізнес-моделі. Роль соціальних підприємств у суспільному розвитку. Розвиток соціально-орієнтованих бізнес-моделей. Перспективи соціального підприємництва у вирішенні соціальних проблем.

4.4 Електронний бізнес та інформаційна безпека.

Електронний бізнес та його сутність. Розвиток електронного бізнесу в сучасній економіці. Головні відмінності електронної економіки від традиційної. Електронна комерція: основні поняття та напрями. Електронна маркетингова стратегія та реклама в інтернеті. Інформаційна безпека в контексті електронного бізнесу.

5. Публічні закупівлі та електронна торгівля

5.1. Закупівлі: базові принципи.

Значення закупівель. Основні визначення. Концепція закупівельної організації. Приклади віднесення суб'єкта господарювання до поняття «замовник». Принципи закупівель.

5.2. Законодавство та винятки.

Цикл закупівлі та процес здійснення. Рамки законодавства (зокрема, пороги закупівель). Виключення з процедур закупівель. Спеціальні правила для особливих сфер діяльності.

5.3. Інституційна структура системи закупівель.

Суб'єкти сфери закупівель. Уповноважений орган. ДКСУ, ДАСУ та РП. АМКУ. Громадянське суспільство та НУО (громадські організації). Веб-портал закупівель.

5.4. Організація закупівельної діяльності. Процедури закупівель.

Заснування тендерного комітету. Функції тендерного комітету. Члени тендерного комітету. Планування закупівлі та звітність. Види та опис процедур, приклади застосування кожної з них. Переговорна процедура, як виняток. Правила оприлюднення оголошень. Строки.

5.5. Тендерна документація. Процес проведення закупівлі.

Підготовка та затвердження тендерної документації. Зміст тендерної документації. Кваліфікаційні критерії та підстави відмови в участі у процедурі закупівлі. Технічні специфікації. Типові помилки/порушення при підготовці тендерної документації. Запобігання обмеження конкуренції та дискримінації учасників. Комунікація між замовником та учасниками. Внесення змін у тендерну документацію. Виправлення формальних помилок. Розкриття та оцінка пропозицій, визначення переможця та

укладення договору. Забезпечення пропозиції та виконання договору про закупівлю.

5.6. Оскарження процедур закупівлі. Договір про закупівлю.

Загальна характеристика інституту оскарження у сфері закупівель. Хто, коли і як може подавати скарги. Процедура розгляду скарги. Рішення за скаргою. Поняття договору про закупівлю. Випадки, коли дозволено вносити зміни до умов договору про закупівлю. Контроль виконання договорів про закупівлю.

5.7. Електронна комерція: суть, принципи, сфери застосування. Порівняльний аналіз традиційної та електронної комерційної діяльності.

Основні поняття Е-комерції. Історія розвитку електронного бізнесу. Принципи функціонування електронного бізнесу. Види електронної економічної діяльності. Порівняльний аналіз електронної комерції з традиційною комерцією. Переваги функціонування електронного бізнесу та електронної комерції. Недоліки функціонування електронного бізнесу та електронної комерції.

5.8. Основні категорії internet та технології електронної комерції. Безпека та захист інформації в електронній комерції.

Основні категорії та служби мережі Internet. Web-сайт. Класифікація Web-сайтів. Базові технології електронної комерції. CMS системи. Класифікація CMS систем. Характеристика засобів захисту інформації. Технологія захисту інформації при роботі у мережі. Види загроз безпеки інформаційної системи. Методи захисту. Шифрування та електронно-цифровий підпис.

5.9. Електронна комерція як складова електронного бізнесу. Електронна комерція в корпоративному секторі.

Функціональні можливості електронної комерції та її види. Моделі електронної комерції. Системи електронної комерції в секторі B2B. Корпоративні представництва в Інтернеті. Віртуальні підприємства. Інтернет-інкубатори. Мобільна комерція.

5.10. Електронні платіжні системи.

Види електронних систем взаєморозрахунків. Пластикові картки. Класифікація пластикових карток. Основні поняття систем взаєморозрахунків пластиковими картками. Механізм взаєморозрахунків пластиковими картками в Інтернеті. Переваги і недоліки використання пластикових карток в Інтернеткомерції.

5.11. Інтернет-маркетинг.

Поняття і структура Інтернет-маркетингу. Сайтопромоутінг. Інтернет-реклама. Види Інтернет-реклами. Ефективність Інтернет-реклами. Вірусний маркетинг та спам.

5.12. Перспективи розвитку електронної комерції.

Основні напрями розвитку систем електронної комерції. Правове регулювання електронної комерції в Україні. Перспективи розвитку електронної комерції в Україні.

IV. Список рекомендованої літератури

1. Економічна діагностика в підприємстві

Основна:

1. Атюшкіна В. В., Бурко Я. В., Галгаш Р. А. Економічна діагностика : навч. посіб. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Київ : Аграр Медиа Груп, 2018. 233 с.
2. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. Економічна діагностика: навч. посіб. Київ : Державний університет телекомунікацій, 2021. 164с.

Додаткова:

1. Bousdekis A., Lepenioti K., Apostolou D., Mentzas G. A review of data-driven decision-making methods for industry 4.0 maintenance applications. *Electronics (Switzerland)*. 2021. Vol. 10 (7). P. 828.
2. Perdana A., Lee H. H., Koh S. K., Arisandi D. Data analytics in small and mid-size enterprises: Enablers and inhibitors for business value and firm performance. *International Journal of Accounting Information Systems*. 2022. Vol. 44.
3. Yalcin A. S., Kilic H. S., Delen D. The use of multi-criteria decision-making methods in business analytics: A comprehensive literature review. *Technological Forecasting and Social Change*. 2022. Vol. 174.

2. Стратегічне управління бізнесом**Основна:**

1. Пилипенко О. В. Стратегічний аналіз: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 350 с.
2. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / за заг.ред. О. М. Сумець. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.
3. Балан В.Г. Стратегічне управління. Практикум: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Наукова столиця, 2018. 523 с.

Додаткова:

1. Балан В.Г. Стратегічне управління. Методи портфельного аналізу: навч. посіб. Київ : Наукова столиця, 2018. 199 с.
2. Правдюк Н.Л., Лепетан І.М., Бурко К.В. Тактичний та стратегічний менеджмент підприємств: обліковий аспект: монографія. Вінниця. Видавництво ФОП Кушнір Ю.В. 2020. 448 с.
3. Рокоча В. В., Одягайло Б. М., Терехов В. І. Бізнес-стратегії європейських компаній. навч. посіб. Київ : ВНЗ університет економіки і права «Крок», 2018. 312 с.
4. Романюк С.А. Теорія та практика стратегічного управління: монографія. Київ : НАДУ, 2019. 231 с.

3. Управління потенціалом підприємницьких структур**Основна:**

1. Коваль Н. В. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. Біла церква : БНАУ, 2018. 373 с.
2. Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н. В., Тарасюк А. В. Потенціал і розвиток підприємства: навч. посіб. Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Вишемирський В. С., 2018. 217 с.

Додаткова:

1. Богма О., Ганечко І., Лимар В. Економічний потенціал підприємства: зміст та ключові характеристики. *SCIENTIA-FRUCTUOSA (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету)*. 2022. 141(1). 58–68.
2. Потрашкова Л. В. Потенціал соціально відповідального підприємства: концепція та моделі: монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 308 с.

4. Підприємництво в економічному розвитку суспільства**Основна:**

1. Гонтарева І.В. Підприємництво : підручник. Харків : ХНУ ім. В. Каразіна, 2021. 392 с.
2. Алексеева С. В., Базиль Л. О., Байдулін В. Б. та інші. Основи економічної грамотності та підприємництва: навч. посіб. Житомир : «Полісся», 2021. 248 с.

Додаткова:

1. Доброва Н. В., Осипова М. М. Основи бізнесу: навч. посіб. Одеса: 2018. 305 с.
2. Олабоді О. В., Фесун Т. П. Підприємництво. Торгівля. Біржова діяльність : наук.-допом. бібліогр. покажч. / [упоряд.] ; Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка. Київ, 2021. 120 с.

5. Публічні закупівлі та електронна торгівля

Основна:

1. Бровдій А. М. Організація публічних закупівель: навч. посіб.; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 183 с.
2. Швиденко М. З., Касаткіна О. М., Швиденко О. М. Електронна комерція : підручник; Національний університет біоресурсів і природокористування України. Перевидання, доповнене і перероблене. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2020. 478 с.

Додаткова:

1. Даниленко А.С., Юхименко П.І., Сокольська Т.В. Інституціоналізація публічного управління та адміністрування у контексті інноваційного розвитку сільських територій: теорія і практика : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 320 с.
2. Краус К.М., Краус Н.М., Манжура О.В. Електронна комерція та Інтернет-торгівля: навчально-методичний посібник. Київ : Аграр Медія Груп, 2021. 454 с.